

Competentiegericht Onderwijs

Verband tussen

economische groei en innovatie van een land

en

het competentiebeleid en levenslang leren van een land

Vlaanderen > koppeling kan beter en proactiever

Hefboom > Regionale partnerschappen en innovatieve samenwerking

Ontstaan en ontwikkeling van competentie-denken in het onderwijs

Veranderende maatschappij

- Onderwijs gaat verder dan kennisoverdracht
- Levenslang leren
- Eigen verantwoordelijkheid en zelfsturing
- Relatie arbeidsmarkt – onderwijs

Ontstaan en ontwikkeling van competentiedenken in het onderwijs

Veranderende visie op leren :

Leren was

- een passief proces

De docent

- bracht informatie en kennis aan
- deelde leerinhouden op in stukken die specifieke vaardigheden vereisten
- bood leerinhouden hiërarchisch aan

Ontstaan en ontwikkeling van competentie-denken in het onderwijs

Over cognitivisme ... :

De student

- verwerft actief kennis
- bouwt zelf cognitieve structuren op
- kennis transfereert

De docent

- begeleidt

Ontstaan en ontwikkeling van competentie-denken in het onderwijs

... naar constructionisme :

Leren

- is een actief proces, cumulatief, constructief en contextgebonden
- is betekenisvol
- vraagt om sociale context, vindt plaats door omgang en interactie met omgeving
- vindt plaats door te handelen in realistische situaties

De student

- gaat door het opdoen van ervaringen eigen betekenissen vormen en vervormen
- geeft aan iets betekenis als hij/zij de connectie kan leggen tussen bestaande en nieuwe kenniselementen

De docent

- kan krachtige leeromgevingen ontwikkelen
- kan begeleiden naar een hoger niveau van functioneren

Definitie competentie

“Een competentie is geïntegreerde kennis, vaardigheden en attitudes – vaak gekoppeld aan iemands persoonlijkheid- waardoor iemand in staat is om effectieve, kwaliteitsvolle prestaties te leveren gericht op een bepaalde functie/rol. Die prestaties zijn zichtbaar in concrete handelingen verbonden met een bepaalde context”. (Dochy,2005)

Essentie van een competentie:

het vermogen van een persoon om adequaat te handelen in een bepaalde context

Individuele basiscompetenties

- leervaardigheid en leerbereidheid
- zelfevaluatie, zelfkennis en zelfredzaamheid
- flexibiliteit, aanpassingsvermogen en omgaan met veranderingen
- communicatieve en sociale competenties
- basisvaardigheid ICT
- talenkennis

Individuele specifieke competenties (strategische competenties)

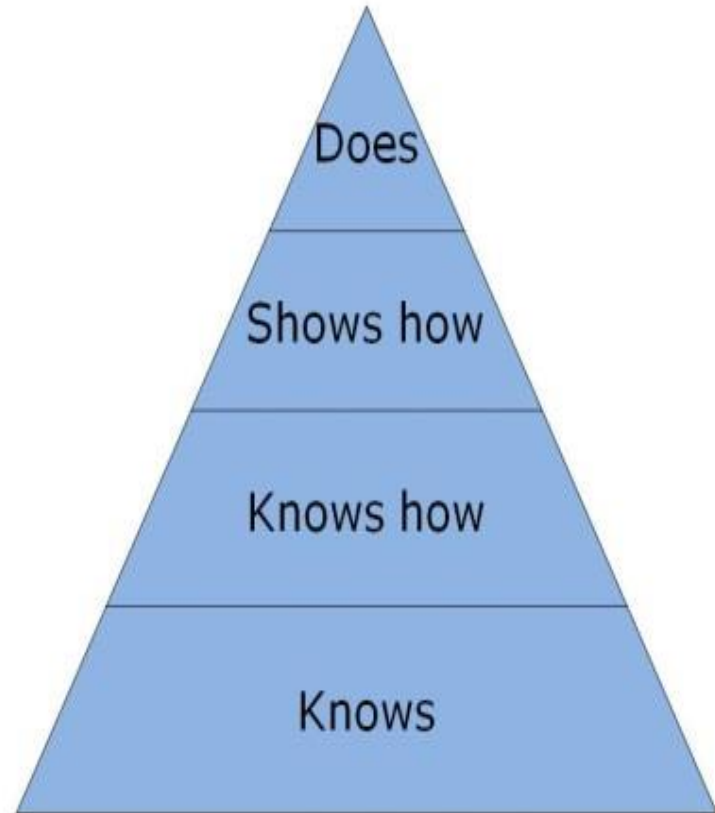
- netwerken
- ondernemerschap
- visie
- wetenschappelijke kennis
- leiding geven
- creativiteit en innovativiteit

Niveaus van competenties

- **Laag 1 ('Knows')**: de kennis die een student nodig heeft om toekomstige taken te kunnen uitvoeren.
- **Laag 2 ('know hows')**: de student weet waar hij kennis kan terugvinden en weet ook hoe de kennis gebruikt moet worden.
- **Laag 3 ('Shows how')**: de student toont hoe hij/zij de kennis kan toepassen in een gesimuleerde omgeving.
- **Laag 4 ('does')**: niet enkel in een opleidingssituatie moet de student tonen dat hij/zij kennis kan toepassen, maar hij/zij moet dit ook doen in een echte werkomgeving.

h
a
n
d
e
l
e
n

k
e
n
n
e
n

Onderwijsconcept

Studentgecentreerde visie op leren en opleiden:

- leerresultaten zijn in de eerste plaats uitkomst van de eigen activiteiten en inspanningen van de student
- studenten kunnen hun eigen inspanningen en activiteiten beter richten indien ze vertrouwd zijn met de doelen die in de opleiding wordt nagestreefd
- docenten, assistenten en andere begeleiders hebben tot taak het leerproces van de studenten te ondersteunen door doelgerichte leeractiviteiten uit te lokken en passende hulp bij moeilijkheden te bieden
- het belang van samenwerking tussen studenten en tussen studenten, docenten en assistenten wordt erkend

(Bron: Werkgroep BAMA-profielen associatie K.U. Leuven 2003)

Competentiegerichte leeromgeving

- studenten worden opgeleid tot beroepsoefenaars
- krachtige leeromgeving die uitnodigt tot activiteit
- leeromgeving is realistisch
- leeromgeving bevat genoeg informatie
- er wordt vakoverschrijdend gewerkt
- er is coaching voorzien voor studenten
- sturing door docent neemt af doorheen de opleiding
- assessment (formatieve evaluatie, procesevaluatie, ...) draagt bij tot de ontwikkeling van de student

Competentiegericht curriculum

Stap 1

Beschrijven van kerntaken en kernproblemen waarmee de beroepsoefenaar te maken krijgt

Stap 2

Opsomming kerncompetenties om succesvol te zijn (bvb Klantgericht werken).

Competentiegerichte kwalificatiestructuur concretiseren ism (regionaal) werkveld: vertalen in concrete handelingen en te bereiken eindniveau

Stap 3

Benoemen van beroepsrelevante thema's

Stap 4

Formuleren van kerninzichten (kern van goed functioneren), is beperkt beroepsspecifiek

Stap 5

Opmaak matrix door thema's en kerninzichten te koppelen: leeromgevingen concreet maken (toepassingscontext)

Stap 6

Uitschrijven werkvormen, opdrachten, ...

Verskil tussen traditioneel en competentiegericht onderwijs (1)

Traditioneel onderwijs	Competentiegericht onderwijs
Kennisinhouden en disciplinegerichte vaardigheden	Competenties met bijhorende taken en praktijk- of probleemsituaties
Studenten bestuderen vooraf bepaalde inhouden	Studenten voeren studietaken uit, al dan niet samen met andere studenten
Alle studenten doorlopen min of meer het zelfde curriculum	Afhankelijk van het ingangsniveau wordt een curriculum op maat opgesteld
Vooraf kennis en vaardigheden worden getoetst	Vooraf toetsing van competenties
Docentgestuurde toetsing	Ook self-assessment en peer assessment
Afzonderlijke vaardigheidsmodules	Algemene vaardigheden worden geïntegreerd in studietaken
Onderwijseenheden zijn afgeleid uit afzonderlijke disciplines	Onderwijseenheden zijn voor een belangrijk deel interdisciplinair

Bron: Schlusmans,
Slotman, e.a. 1999, p. 50.

Verskil tussen traditioneel en competentiegericht onderwijs (2)

Traditioneel onderwijs	Competentiegericht onderwijs
Leerwegafhankelijk	Leerwegaafhankelijk
Examens als sluitstuk	Assessment ook startpunt voor ontwerp van flexibele leerroutes
Toetsing is didactisch instrument	Assessment dient als coaching en beoordeling, maar ook als communicatie-instrument (individu – coach ; instelling – werkveld)
Leerstofgericht	Context- en competentiegericht
Aanbodgestuurd curriculum	Vraaggestuurd curriculum / stijgende zelfsturing
Toetsen leerwegafhankelijk	Assessment leerwegaafhankelijk
Vaste toetsmomenten	Flexibele assessmentmomenten
Weinig externe referenties	Geïntegreerde externe referenties (bijvoorbeeld authentieke contexten; assessoren; duale trajecten)
Docentgestuurd toetsbeleid	Organisatiegestuurd assessmentbeleid

Bron: Dochy, 2005,
p. 50